

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átveve:	
Egész évre	6 frt — kr.
Negyedévre	1 50 »
Helyben naponta kifizetve:	
Egész évre	8 frt — kr.
Negyedévre	2 frt — kr.
Videkre postán szállítva:	
Egész évre	10 frt — kr.
Negyedévre	2 50 »

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik mindennap, a hétévi és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Apacza-utca 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaszolgáltatására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 2 kr.

A kath. tanítók nagygyűlése.

Mindjárt az eszme megpendítésekor örömmel üdvözlöttük e tervet, foglalkoztunk is vele, s azóta is figyelemmel kísértünk minden e tér megvalósítására tett intézkedést.

Mint szomorú tényt konstatáljuk, hogy nem sok megfigyelni valónk volt.

Évek munkája volt, míg Magyarország tizenkétezer tanítójának sikerült kieszközölni a magas püspöki kartól e kongresszus megtartására az engedélyt. Pedig a gyűlésezés előnyei mint minden téren, úgy a kath. tanügy terén is elvitathatatlanok! Azután megalakult a százazs előkészítő bizottság.

Ez az előkészítő százazs bizottság a helyett, hogy az egyházmegyei tanfelügyelőket, kerületi esperes gyűléseket, tanítói köröket képviselők kiküldetésére szólította volna fel, a nagygyűlés képvisleti alapon való szervezésére a mai napig egyetlen lépést sem tett.

A július hónapban összeülő katolikus kongresszus tehát nem képvisleti alapon, hanem az általános gyűlésezés alapján jövén össze, mint ilyen bármilyen népes lesz is, hazánk kath. tanítóit jogilag képviselő gyűlésnek nem lesz tekinthető. Határozatai csak ideális értékű véleményezések lesznek és sohasem fognak bírni a kath. tanítók egyetemes, jogerős határozatainak érvényével.

Ezt a kath. tanítói nagygyűlést mégis okvetlenül meg kell tartanunk! már csak azért is, hogy lépést tartsunk az állam tanügyi közgeivel, kik a vakáció folyamán II. kongresszusokat fogják megtartani.

Mi tehát a teendőnk a fenti előzmények után? — ezt a kérdést veti fel Gyürky Ödön bpesti főgymnásiumi tanár, a kath. tanügy fardhatlan fáklya-vívója, hogy a mielőtt összeülő kath. tanítói nagygyűlés ne csak egy »magnum áldomással« kapcsolatos meddő vitatkozás maradjon, de a kath. tanügy jövődjére is kihatással bírjon.

Ezzel a kérdéssel érdemes lesz egy kissé foglalkoznunk!

A júliusban összeülő kath. tanítói nagygyűlésnek tervbevetett szervezetére való tekintettel először czélt kell változtatni, másodsor már közzétett munkaprogramját másodrangúnak kell tekintenie és első sorban fontos tárgyakkal kibővítenie.

Tisztába kell első sorban jönnie azal, hogy czélja nem lehet jogerős határozatokat hozni, hanem inkább, s főleg ez, a kath. tanítóság tömörítésére, összehozására a kezdeményező lépést megtenni a tovatűnő évezred alkonyán. Megtörni a közönyösség jegét fen és len egyaránt, előkészíteni a második, s adja Isten, évenkénti kath. tanítói gyűlések talaját, útját.

Ami pedig a munkaprogrammot illeti, első sorban feladata volna, s kívánatos, hogy legyen is, a tanügy államosítása ellen tiltakozni.

A múlt évben Debreczenben gyűlésező helyv. vallásu tanítók a népoktatásügy államosítása melletti foglaltak állást; helyén van, hogy ezzel szemben kath. tanügyünk nagygyűlése óvást tegyen a felekezeti oktatás államosítása ellen. Nyílt és ünnepélyes tanúságot tegyen amellett, hogy ők továbbra is felekezeti néptanítók óhajtanak maradni, s némí ígérkező anyagi

haszonért, fizetés javításra való kilátásért, lassanként nem hajlandók eladni jogait, s feladni elveiket és meggyőződésüket . . .

Ezen ünnepélyes manifesztáczió kivül egy másik fontos tárgya is volna a kath. nagygyűlésnek s ez abban állana, hogy megvitatná azt a kérdést, hogy a kath. tanügy érdekében nem volna-e jó »egy katolikus közoktatási tanácsot felállítani s ebben egy népoktatási alosztályt, melynek a püspöki karnak engedélyével jogában állana érintkezni a vidéki tanító-egyletekkel, esperesi körökkel s másfelől véleményadási, indítványozási joga volna a magas püspöki kar előtt?« S ha a kath. tanítói nagygyűlés ezt czélszerűnek tartaná, ez értelemben egy felterjesztést intézne a magyar püspöki karhoz.

E két főtárgy mellett éppen a nagygyűlés szervezeténél fogva a már közzétett munkaprogramm többi pontjai: az iskola és a család közreműködése a válásos és hazafias nevelés ápolásában, a kath. iskolák története s a kath. iskolák fentartása hazafias szempontból, a tanítóképzőintézetek jogi alapja, leánynevelésünk fontossága és fejlesztése, a kath. országos segélyalap és a tanítók árva-házának ügye stb. csak másodrangúnak volnának tekintendők. Azaz meglehetne azokat hányini-vetni, vitatni tán az épen általunk mult alkalommal felvetett kérdésekkel — a tanítóképezdékbe való felvétel kvalifikációhoz kötése, a didaktika reformja, a népoktatási tanterv revíziója és a hazai történelem tanításának reformja — együtt, de ezekben jogerős határozatot nem lehet hozni, hanem azt a

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Egyről-másról.

Irtá: Suttner Bertha báró. ö.

».... Bocsánatot kérek a késlekedésért, hogy nem feleltem még, de annyira elfoglalt a sok dolog sat.« E szokásos ürügyet már a régi időkben használták mentségül és ilyenek is tekintették. De nem minden harag nélkül tekintették ennek, »mert annyi dolga nincsen senkinek« — mint mondani szokták — »hogy ne szánhasson rá néhány percet a levélírára«. Újabb időben azonban majdnem mindenki tapasztalta, hogy a »tulterhelés« nem üres mentség és az embernek némely napokon csakugyan nincsen meg az a néhány szabad percze. A nap ugyanis az ő tizenhat órájával az elvégzendő feladatokhoz képest körülbelül száz órával rövidebb, mint a miyennek lennie kellene. Rendszeren csak akkor van időnk a kevésbé sürgős dolgokra, ha magunk előtt látjuk a sürgős dolgok nagy halmazát feltorlódni úgy, hogy ennek elvégzésétől visszariadunk.

A panasz, hogy az olvasás, tanulás és munka anyaga folyton növekedik, nem új.

Már régen beszélnek a lázas életnek thémájáról és jajgatnak a minden téren beállott tulterhelés miatt. De úgy tűnik fel előttem, hogy a dolog oly nagy mértékben növekedik, hogy a mai panasz sokkal jogosabb, mint a

tegnapi és így gazdagabb lehet néhány hanggal.

Egy érzelem, a melyet elődeink — elődeink alatt nem értem az őseinket, hanem azon egyszerű embereket, a kik mi magunk voltunk néhány évtized előtt — nem ismertek, egy érzelem, melyet csak a vasuti éteremben ismerünk meg, midőn a második és harmadik csemetés között levest, pecsenyét, tésztát és fekete kávé kellett elnyelnünk, ami közben az ebéd a kinnak bizonyos nemét ébresztette fel bennünk, a melytől a félénk sietség benyomása alatt elvesztettük izlésünket az elfogyasztott ételek iránt, az érzelem hatja át egész életünket.

Minden, a mit az ember tesz, kényelmes nyugalom helyett, a második és harmadik csemetés között lévő időközkhöz hasonló állandó időtartam alatt történik. És ez időtartam mindig szűkebb lesz, míg az elvégzendő dolgok napról-napra szaporodnak.

De a napok, melyekből életünk áll, szaporítása végett és az órák, a melyekből napjaink állanak, hosszabítása végett, nem történt semmi, mialatt azonban dolgaink, a melyek egész napon át elfoglalnak bennünket, a különféle sokszorosító és gyorsító folyamatok alatt folytonosan szaporodnak.

»Hozott-e nekem a posta levelet?« Hová tünt el a közönséges ember ez idilli kérdése, hová az öröm, ha számos eset közül egyszer igenlő választ kapott kérdésére. Végre egy drága

levél, mely hosszú heteken és napokon át megtette az utat, s a melyet az ember most kezében tart és minden oldalról megtekint, mielőtt kinyitná . . . Mily örömmel olvassa az ember és milyen pontossággal válaszol rá . . . De most? Négyezer érkezik meg naponta a posta és e mellett csak úgy repülnek ide-oda a pneumatikus, távirati és telefon hírek. Távolság? Ez nem létezik többé. A kábelek tengerentúl fekvő világrészekből közvetítik a híreket és száz mérföldnyi távolságból vidám »hallo«-val folyik a párbeszéd. Az emberek, kik értesítéseket és prospektusokat küldenek szét, felhasználják a meseszerű sokszorosító gépeket és egy helyett százával küldik szét értesítéseiket és így ugyanannyi választ is kapnak. »Egy levél!« »Egyet?« »Itt van«, mondja a levélhordó és egész halmaz levelet tesz le az asztalra; ezenkívül öt napilapot, négy hetilapot, egy havi füzetet, könyveket megtekintés végett, számlákat, meghívókat és — a címzett foglalkozása szerint — a legkülönbözőbb írott, hektografált, írógéppel elkészített és nyomtatott szak- és hivatalos iratokat.

Boldog, a kinek csak egy foglalkozása van vagy a ki csak egy hivatalt visel; de a tulterheltség ebben is nyilatkozik és mindenki, a kit az idő forgataga magával ragadt, öt-hat czél után törekszik, a melyek közül minden egyesnek eléréséhez egész erejének felhasználása volna szükséges. Egykor az ember »testtel-lelekkel« vagy államférfi, vagy író, vagy háziasszony, vagy kutanyíró, vagy más valami volt,

következő, reméljük a legjobbat, jövő évi kath. tanítói nagygyűlésre kell halasztani.

Ezeket tartottuk a közel jövőben megtartandó kath. tanítói kongresszus ügyének jelenlegi stádiumában sine ira, cum studio megjegyezni.

Annyi bizonyos, hogy eljárásunkban egy jókora adag idealizmuson és ügyszeteten kívül egyéb nem vezérelt. ○

A hadügyi költségvetés.

Bécsben ma kezdődnek meg azok a közös miniszteri értekezletek, amelyeken a jövő esztendői hadügyi költségvetést fogják megállapítani. Ez a költségvetés, hír szerint, négy millió forinttal fogja túlhaladni az idei költségvetést. Krieghammer Ödön közös hadügyminiszternek a tavalyi delegáció ülésén tett nyilatkozatai alapján már akkor is sejthető volt, hogy az 1897. évi rendes és rendkívüli hadügyi szükségletek több kiadási tétele emelkedni fog. Most ez a sejtélem megvalósul. A költségzaporulatnak csekély részét a legénység élelmezésének javítása okozza. Nem ugyan millenniumi ajándoknak szánta a közös hadügyminisztérium a legénységnek vacsorával való ellátását, hanem azért így is kedvesen fogja fogadni az új intézkedést a hadsereg. A javítás nem fog egységes módon történni. Esetről-esetre a helyőrségek körülményei szerint fogják megállapítani, hogy a vacsorát természetben vagy pedig pénzben való árát adják-e ki a legénységnek.

A kiegyezési tárgyalások.

A kiegyezési tárgyalásokat a »Bud. Tud.« értesítése szerint egyelőre befejezték, hogy újabb írásbeli uton folytassák. A mostani tárgyalások pozitív eredményének mondhatók azok a megállapodások, amelyek a két pénzügyminiszter közt létrejöttek és amelyek a szeszkontingentálásnak, a fogyasztási adó alá vetett cikkek részére megállapítandó vasuti díjszabások stb. azon kérdéseire vonatkoznak, amelyek a multkori tárgyalások alatt mint vitások, elintézetlenül maradtak. Az utolsó napon kizárólag a két kereskedelemügyi, illetőleg az osztrák vasutügyi s a két földművelésügyi, illetőleg az osztrák belügyi miniszter ügykörébe vágó kérdéseket tárgyalták. A vasuti díjszabások tekin-

tekintetében e tárgyalások folyamán jelentékeny mérvben közeledett a két fél álláspontja egymáshoz, úgy, hogy csak egy némely kevésbé lényeges kérdés lesz a két fél szakelődői közt elintézendő. A mi a szabad állatforgalmat illeti, a közös értekezlet előtt Badeni gróf miniszterelnök, akinek mint belügyminiszternek, hatáskörébe tartoznak Ausztriában az állategészségügyi kérdések is és Darányi Ignác földművelésügyi miniszter az Angol királynő szállóban egy óra hosszat értekeztek és értekezésük eredményét közölték a többi miniszterekkel együtt tartott későbbi értekezleten. Így ezen kérdések több pontja, valamint az üzletforgalom ügye is újból az írásbeli tárgyalások útjára lesznek terelendőek, hogy így éressék el a minden részről óhajtott megoldás. Azok a nehézségek ellenben, a melyek a déli vasut kérdésének osztrák részről óhajtott megoldása tekintetében felmerülnek, annyira különféle természetűeknek látszanak, hogy alkalmasint elejtik azt a tervet, hogy e kérdést a vám- és kereskedelmi szövetség megújításával kapcsolatosan oldják meg. A két órán át tartott értekezlet azzal ért véget, hogy jegyzőkönyvileg megállapították azokat a pontokat, amelyek írásbeli tárgyalás útján lesznek elintézendők. — Itt említjük fel a »M. É.« azon értesülését, hogy az osztrák-magyar bank szabadalmának meghosszabbítása iránt a szóbeli tárgyalások, melyeken Bilinski osztrák és Lukács magyar pénzügyminiszterek is részt fognak venni, ma, hétfőn kezdődtek Bécsben.

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház ülése.

Április 13.

Elnök: Szilágyi Dezső.

Jegyzők: Josipovich Géza, Scholcz Erő, Illyés Bálint.

A kormány részéről jelen vannak: Darányi Ignác, Erdély Sándor, Wlassics Gyula.

Elnök délelőtt 10 órakor nyitja meg az ülést.

Hitelesítették a mult ülés jegyzőkönyvét.

Elnök bemutatja a beérkezett irományokat, melyeket tárgyalás és jelentéstétel végett kiadnak az illető bizottságoknak.

Gajary Ödön a pénzügyi bizottság előadója: Bemutatja a pénzügyi bizottság jelentését a nemzetközi gazdasági kongresszus céljaira indítványba hozott 35.000 frtra vonatkozólag.

Napirend előtt felszólal.

Ugron Gábor: A kvóta-bizottságok tárgyalásai a legnagyobb titokban mennek végbe, ami nem járja, s szóló ezt az eljárást nem tűrheti. Nagyon furesa dolog, hogy a képviselőknek a kvóta-bizottságok tárgyalásairól a hírlapok útján kell értesülniök. Kéri az elnököt, hasson oda, hogy a kvóta-bizottságok tárgyalásai sokszorosítottan és a képviselők között szétosztassanak.

Elnök: Ugy van értesülve, hogy a kvóta-bizottságok tárgyalásait csak a tárgyalások végzetével hozzák nyilvánosságra, csak akkor nyomtatják ki a tárgyalások lefolyásáról szóló jegyzőkönyveket és osztják ki a képviselők között. Ez a régi eljárás, ő nem is tehet eleget Ugron kérelmének. Tegyenek indítványt erre nézve a megfelelő formában, s ha a Ház azt elfogadja, úgy intézkedni fog.

Ugron Gábor: A Ház-szabályok 113. §-a világosan mondja, hogy a képviselők, bármely bizottságban indítványt tehetnek, de ha titkos a tárgyalás, az természetesen nem történhetik meg. Különbön minden titkos tárgyalás ellenkezik a parlamentarizmussal. Csak nem régen is kiküldtek egy millennaris albizottságot, amely azért fogadást tett, hogy határozatait titokban fogja tartani. Nem szabad megengedni, hogy a képviselők jogai megsemmisüljenek.

Elnök: A ház-szabályok 113. §-a csak azt mondja, hogy a képviselők a bizottságok tárgyalásain indítványt tehetnek, ha törvényjavaslatról van szó. A jelen eset azonban nem esik a 113. §. alá.

Következik a napirend.

a földművelésügyi tárcza költségvetésének folytatolagos tárgyalása.

Az »Állami erdők értékesítése« tételénél szól:

Ugron Gábor: A bustyaházai erdők faanyagának értékesítéséről szólva, kifogásolja, hogy nem tűznek ki minden 14 napon árverést, amikor a kis tőke is hozzáférhetne, hanem csak nagyobb időközökben tartanak árveréseket, amikor csupán a nagy tőkepénzesek vehetnek részt az árveréseken. Kéri továbbá a minisztert, hasson oda, hogy az állami kezelés alatt álló községi erdők kopár területei minél előbb befásíttassanak, s ezek az erdők is állandó felügyelői személyzettel láttassanak el. A tételt elfogadja.

Bornemisza Lajos: Arra kéri a minisztert, hogy azoknak a kis földbirtokosoknak, akik a saját erejükből nem tarthatnak fenn faiskolát, az államtól ingyen kapjanak csemetéket, mert csak így lesz lehetővé az, hogy a kopár vagy kivágott területek be fognak fásíttatni.

Szalay Imre: Szintén a faiskolák tárgyában szól, s maga részéről is óhajlja, hogy Bornemisza kérése teljesíthetők.

de most mindenkit annyira magával ragadnak a felmerülő érdekek, kérdések és események, hogy az államférfiú ir, az író politizál, a kereskedő kerékpár-egyleteket alapít, a háziasszony Albert tanárral és Strindberggel polemizál és a kutanyiró szocialisztikus röpiratokon töri a fejét. E példákban mindenki számára csak két foglalkozást említettem meg, de az életben gyakran megtörténhetik, hogy egy ember az összes többi dologgal foglalkozik, hogy p. az államférfiú, nemcsak ír, hanem üzleteket is köt, a nők agyvelejéről értekeznek, és — nem akarom mondani — hogy kutyákat nyir, de bizonyára töpreng a szocialis kérdések megoldása felett is, a mi nem akadályozza őt abban, hogy talán lövészmeister, hegedűművész, lótenyésztő és amateur-fényképész legyen.

Különösen a fénykép! A sokaságnak mily forrása ez! Hol van az idő, a mikor — ha a viszonyok megengedték — az ember egyszer életében készített fényképet és a midőn a fénykép ajándékozása a legnagyobb boldogítás jele és egyszersmind nagyon kompromittáló dolog volt?

Manapság az ember tucatszámra láthatja barátainak albumában képét. A mint a táviró a tevé postához, épúgy viszonylik a fényképezés művészete a rajzolásához és festéséhez. Hány hétig vagy hónapokig tartó munka szükséges egy kép rajzolásához és festéséhez; mennyi művészi ügyesség szükséges, hogy csak némiképpen megközelítsük a valóságot! Most — csak egy

villám gyorsasága nyomás a fényképező készüléken és a lemezen megvan magának a természetnek hű reprodukciója és az ember sokszorosítja, nagyobbitja, kisebbíti a végtelenségig. De ha még megelégednénk a körülöttünk levő tárgyak lefényképezésével, hanem a köveknek is modellként kellett ülniök a fényképezőnek és most — hála Röntgen tanárnak — láthatatlan sugarakkal a láthatatlan tárgyakat is lefényképezik.

De nemcsak foglalkozásunk, munkánk és gondjaink terhe váltak nyomasztóvá, hanem a szórakozás is olyan arányokat ölt, hogy elveszíti lényegét és a helyett, hogy megörvendeztetne, csak kin reánk nézve. Csak mellékesen említem meg, mily fáradságos egy vigalmi bizottság tagjának lenni és mindenki tudja, hogy milyen nagy »elite báljainkon és jótékonycélu előadásainkon« a patronesszek száma? Ők maguk, a mulató ember szeretet mártirjai daczára a szárnyas ujjaknak és gyémánt-nyakékeknek, évről-évre jobban szenvednek a bálóknál és bazároknál szaporodó kötelezettségeik alatt.

Az ember azt hihetné, hogy a természet és a világ társadalmi szokásain alapuló szórakozás az étkezés örömei. De hogy miként teheti tönkre a folyton növekedő túlterheltség ez örömet is, azt minden az ugynevezett »világ« küzdelmébe taszított modern ember tapasztalta.

Ha az ember például rövid időre idegen helyre érkezik, a hová ajánlásokat hozott és a hol vendégszeretően ünnepelik az embert, úgy ugyan-

azon napra több barátságos meghívást kell elfogadni és tizszerannyit el nem fogadni. Fél tizenkét órakor villás reggeli. A-nál, hat órakor ebéd B-nél, tíz órakor estély — természetesen vacsorával — C-nél. Diszbedékek, a melyeneket azelőtt csak évekig tartó időközökben, lakodalmaknál, jubileumoknál tartottak, — ezekből most három esik egy napra, mert jóllehet csak »egy kis reggelire« vagy »egy kanál levesre« hívják meg az embert, azért mégis mindegyiknél végig kell enni az egész sorozatot: levest, halat, filét-t, raqout-t, peccenyét, tortát, fagyaltot, dessert, Champagnit, kávé, liquert.

Hogy az ember más látogatásokat is elvégezzen, beszól négy és hat óra között néhány házba és — oh borzasztó — mit talál ott? A terített asztalon áll a thea, kávé, édes bor, vagy tíz tál tészta, sütemény, fagyalt és gyümölcs.

Semmit se enni belőle, nem volna szép és így az ember az egyikből vagy másikkól legyűr valamit. Ha valakinek e túletetés közben eszébe jut, hogy mások éhen halnak, úgy mellékesen el kell nyelni az elégedetlenséget is, a melyet benne a »szocialis probléma« kelt.

Azt mondják, hogy a sok vasut és összekötés következtében az utazás könnyebb és kellemesebb. De nem látjuk-e a tulságos sok utazás nyomorát! Egyszer egy évben vagy néhány évben egyszer nyarat egy szép fürdőben, vagy a telet egy érdekes városban eltölteni! Kien-gedheti meg magánake szórakozást és ki enged-

Elnök: Szólásra senki sem lévén följegyezve, a vitát bezárja.

Darányi Ignác, földmívelésügyi miniszter: Bornemisának felelve, maga is helyesnek tartja, hogy a kisbirtokosok csemetéket kapjanak, de sokan rendszer nélkül irtják az erdőket, ezeknek aztán nem adhatják a csemetéket ingyen, hanem csak az önköltségi áron. Ugron Gábornak felvilágosításokat ad a naszdóvidéki erdőkre vonatkozólag, valamint felvilágosítást ad arra nézve, hogy az állami kezelésben levő községi erdőknél milyen eljárást folytatnak.

Elnök: Maga a tétel meg nem támadtatván, azt elfogadottnak jelenti ki.

A horvátországi erdők tételénél:

Ugron Gábor: A miniszter felvilágosításai a legkevésbé sem nyugtatták meg őt. Helyteleníti, hogy nyilvános árverés nélkül adták el a naszdóvidéki erdőket, melyek igen nagy területre terjednek ki, s az ország legjobb erdősegei közé tartoznak. Óhajtja, hogy a miniszter az erre vonatkozó szerződést a Ház elé terjessze.

Bornemiza Lajos: Szintén kifogásolja, hogy az állami erdők értékesítésénél mellőzik a nyilvánosságot.

Elnök: Szólásra senki sem lévén följegyezve, a vitát bezárja.

Darányi Ignác, földmívelésügyi miniszter: Ugronnak kijelenti, hogy a naszdóvidéki erdőket még hivatali elődje adta el, s hogy nem nyilvános árverésen, ezzel csak a közérdeknek akart szolgálni. Megjegyzi, hogy a szerződésből egyáltalán nem csinál titkot, s az bármikor megtekinthető.

Elnök: A tétel meg nem támadtatván, azt elfogadottnak jelenti ki.

A „Lótenyésztés“ tételénél szól:

Okolicsányi László: A katonai lovasárokról szóló s kifogásolta a katonai lovasbíró bizottságok működését s kéri a minisztert, intézkedjék, hogy a katonai lovasbíró bizottságok a lovasároknál a szabályoknak megfelelőleg járjanak el.

Lukács Gyula: A gödöllői uradalomról szóló 42000 hold területi birtok van ott, melyből eddig egy krajczár haszon nincs. Mindig ígéretik, hogy tenni fognak valamit, hogy jövedelem legyen, de eddig még nem tettek semmit. Kéri a minisztert, adják azt a 42000 holdat bérbe, akár mily olcsón is, csak valami haszon legyen belőle.

Lits Gyula: Arra kéri a minisztert, intézkedjék, saját ló tenyésztési érdekeinkben, hogy a mezőhegyesi ménesben volt lovak, épen úgy, mint a kisbérésiben neveltek, külföldre ne legyenek eladhatók.

Ugron Gábor: Már felhangzott egy alkalommal, hogy a fogarasi ménes fölfog oszlattatni. Szabó akkor kifogásolta, hogy a libiczai

fajt honosítják meg ott. Helyén van az, hogy a völgyekben használják a libiczai fajt, de a havasokon, hova erős, kitartó lovak kellenek, nem felelnek meg. Kéri a minisztert, hogy Erdélybe ne jobb méneket küldjön, ne olyanokat, amelyek senkinek sem kellenek. Erdélyben nem nehéz a ló tenyésztést virágzóvá tenni, mert az anyag bármelyik faj fentartására meg van. De kíváncsios, hogy egy fajt tenyészessenek, mert a sok faj tenyésztésének az a vége, hogy szörny születtek jönnek létre, melyeket lovaknak neveznek. — Azokat a lovakat, melyeket a honvédségnél kinustrálnak, adják ki ismét stegyek alkalmassá a tenyésztésre.

Ivanka Oszkár: Ugronnal polemizálva, nem tartanak helyesnek, ha a kinustrált honvédlóvakat tenyésztésre ismét kiadnák, de célszerűnek vélnék azt, hogy a remondák létszámát fölemeljék.

Károlyi Sándor gr.: Bizonyos fokig egy nézetet van Lits Gyulával, aki rosszalja a lótenyésztést, de nem mindenben ért vele egyet.

Lits Gyula rövid felszólalása után szól: **Tisza** István: Mai gazdasági viszonyaink közepette azt hiszi, hogy kisebb mértékben lehet az u. n. hidegvérű lovakat tenyészteni. Ezek tenyésztésénél azonban a legnagyobb óvatossággal kell eljárni. A fogarasi ménesre nézve az az álláspontja, hogy a lópiaczi faj tenyésztésekre nem alkalmas és hogy a fogarasi ménes fentartandó. Azt hiszi, hogy a magyar faj, amennyiben az tisztán meg van, a legkitűnőbb fajok egyike, s erre azért kellő gond fordítandó. A nemes magyar lovak álló ménesekben a telivér angol faj igen jó szolgálatot tett eleinte, de a harmadik, negyedik ivadék már elromlott, elcsenevészedett. Figyelmébe ajánlja a miniszternek egy tiszta magyar fajú telivér ménesfőállítását, melyben más faj ne legyen. A tételt elfogadja.

Horváth Gyula: Ugy véli, hogy a fogarasi ménes feloszlásának előbb utóbb be kell következni, de kíváncsios, hogy mielőbb ez megtörténne, erdély más alkalmas helyén egy okoszerű ménes állíttassék fel, s ha ez megtörtént, csak akkor oszlattassék fel saccestive a fogarasi ménes.

Elnök a vitát bezárja.

Darányi Ignác földmívelési miniszter: Nem áll az, amit Lukács gödöllői korona uradalomra vonatkozólag tett, hogy annak semmi jövedelme nincs, mert, ily czímen most is 20.000 frt bevétel van felvéve a költségvetésbe. Viszsa utasítja ezután Okolicsányinak azon állítását, hogy a havi katonai lovasbíró bizottságok a kereskedőkkel összeköttetésben állanak s azért oly eredménytelen a működésük. Kisbérén a kanczalót ezentul bizonyos tekintetben meg akarja szorítani, hogy azután a megmaradó kanczák

annál kitűnőbbek legyenek. A fogarasi ménesre vonatkozólag megjegyzi, hogy ott a viszonyokat személyesen nem ismeri, s így nem nyilatkozhatik, alkalmas e az a hely a tenyésztésre vagy se. Erdély részére egy félvér tenyésztést szükségesnek tart s e tekintetben Tisza István felszólalása értelmében óhajt elérni. Ani a hidegvérű tenyésztet illeti, azzal foglalkozni óhajt s máris tettek kísérletek e téren.

Okolicsányi László félreértett szavait igazítja helyre.

Elnök: A tétel meg nem támadtatván, a Ház azt megszavazza.

A méneskar tételeit elfogadja.

Ugron Gábor és Lits Gyula azt kívánják, hogy a ménes helyek ne közösök, hanem honvédek által kezeltessenek.

Darányi Ignác földmívelési miniszter: Nincs ellenvetése Ugron és Lits kívánalmaira, s csupán gyakorlati nehézsége van a dolognak. A kérdéssel foglalkozni fog.

A Ház a tételt elfogadja.

Ülés végén több tételt elfogadtak. Holnap folytatják a tárgyalást.

Biharvármegye közügyei.

— A közigazgatási bizottság ülése. —

Nagyvárad, április 13.

Biharvármegye közigazgatási bizottsága ma délelőtt 10 órakor tartotta rendes havi ülését a vármegyeház kistermében. Egyhanguan, minden kiemelkedő mozzanat nélkül folyt le az ülés; talán csak az alispáni jelentés, mely a kedvező időjárásról, de kedvezőtlen közegészségről referált, meg a kir. tanfelügyelő leszámolója az ezredév alkalmából szervezett iskolákról — kellett csekély érdeklődést.

A közigazgatási bizottság tagjai közül jelen voltak dr. Beöthy László főispán elnöke alatt:

Szunyogh Péter alispán, Papp János főjegyző, Tóth Dezső tiszti főügyész, Ferdényi Kálmán árvaszéki elnök, dr. Popovics György t. főorvos, Sipos Orbán kir. tanfelügyelő, Papp Miklós pénzügyigazgató, dr. Buljovszky József kir. ügyész, Gyurkovits Kornél kir. főmérnök, id. Gálbory Sámuel, Balásházy Bertalan, Ertey Géza, Hegyesi Márton, Markovits Károly, Örley Kálmán, Szász Ágoston, Torma Lajos közigazgatási bizottsági tagok és előadókként Lovassy Andor és Keszthelyi Zoltán jegyzők.

Járványok.

Az alispáni jelentés a vármegye közegészségügyi állapotát nem a legkedvezőbbnek mondja. A hivatalos orvosok az elmúlt hónapban 8757 beteget gyógykezelték vagyis 210-el kevesebbet, mint az előző hónapban.

A hevenyfertőző betegségek közül járványszerűen a ronszoló toroklob 4 járás 11 községében lépett fel. Megbetegedett 16, meggyógyult 6, ápolás alatt maradt 4. A kanyarót 4 járás 12 községében konstalták. Megbetegedett 199, meggyógyult 539, elhalt 18 és ápolás alatt maradt 42. A vörheny hat járás 12 községében fordult elő. Megbetegedett 109, meggyógyult 39, elhalt 19, ápolás alatt maradt 51. Uralkodó kórként valamennyi járásban a légző szervi bajok fordultak elő kedvező lefolyással.

Orvosrendőri bonczolás 7 esetben eszközöltetett.

A tanfelügyelő jelentése.

Sipos Orbán kir. tanfelügyelő előadta, hogy az ezredéves ünnepély alkalmából szervezendő iskolák helyisége, néhány kivételével, már mind biztosítva van. Hagymádfalva, Felső-Ábrány, Poklostelek, Kisháza, Fekete-Győrös, Feketetót, Fugyivásárhely, Fekete-Bátor, Beél és Gyapjú községekben.

A tárgyalás még befejezve nincs, de az iskolák biztosítása remélhető Magyar-Kakucsón, Jánosfalván, Kis-Jenőn, Korbsten és Nagytótfalun. Nem volt pedig biztosítható az iskolák helyisége Fugyi, Less és Vedres-Ábrány községekben.

Felsődernán, Tataroson közepesen már működnek is az iskolák.

hetni meg magának az örömet, hogy büszke lehessen utazására? Most olyan sok helyre kell utaznia egy évben, mint a mennyi azelőtt elég volt egész életre. Most az ember nem utazik már csak egy furdóbe, hanem három négybe. Az ember elmegy pl. három hétre Marienbadba vagy azután három hétre Karlsbadba, hogy onnan a löver-senyekre Baden-Badenbe s végre befejezi sájsont St. Moritzban. Télen természetesen elmegy az ember a Rivierára, ha pedig az utazás mindinkább könnyebb és gyorsabb lesz, úgy az ember mindezen helyeken csak két-három napot fog eltölteni és az egyik elegáns furdóhelyről Transvaalból a Hudson Rivier világ furdóbebe és innen a nemzetközi regattára Yed-doba fogunk utazni. Már most sem tisztességes utazó az, a ki nem vett részt egy éjszaki és egy afrikai expedicióban.

Könyveket olvasni? Hogyan lehetséges, hogy az ember, miután a napi lapok elolvasásától már szinte megcsömörlött, kényelmesen egy vaskos kötetben lapozgasson. Ki ismeri még a kedvencz könyv — „un livre chevet“ — örömeit, a melyben újból és ismét lapozgatunk. Ki követelheti még, — miként a régi időben a művelt emberek dicsekedtek — hogy minden fontos művet, a mely megjelenik, elolvassunk? A megjelent könyvek jegyzékeinek áttekintése több időt venne igénybe, mint a mennyire egy emberi élet elégséges volna.

Ki fogja az idő hosszabbításának eszközét? A tartalom növekedésével az edényt is

kell nagyobbítani. Azta mi ezelőtt betöltötte a röpke perczet és vele együtt eltűnt, most megtartják és sokszorosítják hová jutunk? Pl. egy dal. Ha elhangzott az utolsó hang, úgy nem rabolhatta el már többé a haltató idejét, de most felállították a fonografot és a dal megmaradt.

De a sokszorosítás és gyorsaság szisztemája a melyet a természet erői felhasználásának köszönhetünk, az ülésben mutatkozik.

Mindinkább nagyobb távolságból, nagyobb tömegben, rövidebb időközökben (és nagyobb költségekkel) képesek a béke fentartására készült fegyvereink az ellenséget tönkretenni. De természetesen kevés lesz az anyag. Mert azelőtt, midőn doronggal és karddal vívtak, minden ember egy csapásra csak egy halált okozott. De ha mostan száz kék kabátos közül mindegyik száz vöröskabátost agyonlő és viszont, mi marad hátra az életben maradt kilenczvenkilencznek elpusztítani való?

Nem sajnáljuk, hogy a háboru kivitele az előkészületek tulságos felhalmozása által lehetetlen lesz, de más téren is mindenütt látjuk a tulterhelést.

Tér és idő mindinkább szűkebbek lesznek a folyton növekedő halmazok befogadására.

Tulhajtás, tulterhelés, tultermelés és e mellett nem általános fölösleg, hanem helyenkint tultengés, tulságos nyomor. Ehhez járul még az érzéstelen „übermensch“... az ember már végül azt kívánja, hogy mindezeket vigye el az „überkukuk“.

A kir. ügyész jelentése.

A nagyvárad kir. törvényszék fogházában letartóztatva lett 306 férfi és 50 nő. Márczius hó végén maradt 226 férfi és 26 nő.

A munkakeresmény 11335 forintot tett ki.

A rabkórháznak 7 betege volt. Ezek közül meggyógyult 5. Halálozás nem fordult elő.

A pénzügyigazgató jelentése.

Ez év február havában befolyt:

Egyenes adóban	159711 frt 78 kr.
Hadmertességi díjban	995 frt 48 kr.
Bélyegjüvedékben	26878 frt 15 kr.
Fogyasztási és italadóban	168987 frt 06 kr.
Dohányjüvedékben	84264 frt 66 kr.
Jogilletékben	41933 frt 69 kr.
Határvámban	19050 frt 65 kr.

TÁJÉKOZTATO.

Aprilis 19. A Szigligeti-társaság rendes évi közgyűlése.

22-25. Főszórozás a tűzoltó őrtanyán.

Május 2. Pályázati határidő a nagyvárad tűzér laktanya építésére, d. e. 9 óráig.

UJDONSÁGOK.

* **Fehér vasárnap.** Tegnap, fehérvasárnapon az újvárosi róm. kath. és összes községi iskolák tanulói közül 73-nak első sz. áldozása a szt. László templomban ünnepélyes módon ment végbe. Torma Izidor kapuczinus rendű atya a kath. hit zászlója alá felekküldő kis hősökhöz a nagy számú szülők jelenlétében könyekig megható beszédet mondott. A nap emlékeztetése tétele végett pedig izléses emlékképeket osztottak ki a lat. szer. káptalan, mint iskola fentartó védnök, költségén a tanuló ifjak között.

* **Szaniszló püspök szobra.** Kiváló szobrászunk Tóth István, a Sz. László szobor alkotója szombaton Nagyváraadra érkezett, hogy a káptalan néhány tagjának a készitendő Szaniszló szobor modelljét bemutassa. Amint halljuk a modell a megrendelők teljes, osztatlan, föltétlen elismerésével találkozott, amit, magunk is megtekintvén e művet nagyon természetesen találunk. A művész már csak azért is föltétlen dicsőretet érdemel, hogy ülszoborban tudott remekelni, ami mint a magyar plasztika néhány siralmas alkotása mutatja, nem könnyű dolog. Diszes karszékben ül az agg főpap jobb, kezével kisebb könyvet szorít melléhez, egyben a püspöki mellkeresztet is érintve egy öntudatlan, játszó mozdulattal. Balja a szék támláján nyugszik könnyed elhelyezéssel. Az arcon, amely a boldogult ismerőseinek tanúsága szerint megszólalásig hü, könnyed szelid mosolygás vonul végig, amelylyel a dicső elhunyt úgy eltudta bájozni a lelket s megnyerni a szíveket. Bámulatos, hogy áttudta alakítani a művész, aki sohase látta a püspököt, ennek eddigi élettelen, kifejezéstartalan mellszobrát az egészen átszellemült arczező. Ha majd Várad valamely szebb helyén ott fog diszelegni e szobor, sok, sok régi lakos aki szívében fog kedves emlékeket kelteni, hisz visszavarázsolja azon angyaljó főpásztor alakját, Nagyvárad minden részében monumentális művel örökítette meg nevét, de legszebb emléket a váradiai szívében emelt magának. Nincs egyéb hátra, mint hogy szerencsét kívánjunk az illetékes köröknek a hely megválasztásához, ami, tekintve Nagyvárad viszonyait, nem lesz könnyű feladat.

* **A katolikus kör ünnepélyes megnyitása.** A nagyvárad kir. katolikus kört a jövő vasárnap, e hó 19-én fogják ünnepélyesen megnyitni. A kör elnöke, gróf Batthyány József 18-án érkezik Nagyváraadra. A kör nevében egy négytagú bizottság (Palotay László, Dus László, Schweiger Ede, dr. Mártonfi Bog-

dán) felfogják kérni bibornok-püspökünket, hogy a venisancte-s misét a megnyitás napján d. e. 11 órakor az olasz-i templomban ő eminenciája olvassa. Mise után házszenetelés, d. e. 5 órakor pedig diszközgyűlés lesz a következő programmal: 1. Hymnus, éneklő a kör tagjaiból alakult dalárda. 2. Dus László üdvözlő beszéde. 3. Elnöki megnyitó. 4. felolvasás. 5. Szózat, éneklő a kör tagjaiból alakult dalárda. Este 8 órakor a zöld fa nagy termében társasvacsora lesz, (Egy convert 2 frt.) Jelentkezni lehet a kör helyiségében Stark Gyula, Karger Sándor, Fetsér Antal és Pák Emil uraknál.

* **A kórházi választmány ülése.** Bihar-vármegye közkórházi választmánya ma, kedden délelőtt 11 órakor ülést tart a vármegye házában.

* **Honvéd ujonczok felesketése.** Vasárnap délelőtt volt a honvéd ujonczok felesketése. Megelőzőleg reggel 7 órakor az olasz-i plébánia templomba vonult az összes honvédség, hol szent misét hallgattak, mely után Brösztel Lajos segéd lelkész intézett hozzájuk beszédet. A templomból a kaszárnya udvarára mentek vissza, hol a hadi zászló előhozatván, az ezredes távollétében Kotschek Henrik őrnagy tartott nekik egy rövid beszédet magyar nyelven, Schvarcz Géza százados pedig román nyelven. Aztán megtörtént az eskü letétel előbb magyarul, aztán románul. — A legénységet délben megvendégelték.

* **A városház terveit** a városi mérnöki hivatal közszemlére tette ki a reáliskola új palotájának disztermében s a nappali órákban bárki megtekintheti az érdekes pályaterveket. Az épületbe a Sonnenwirt és Knappház közti tornacsarnok kapuján lehet bejutni.

* **A kártya.** Tegnap és ma egyebet sem csináltak az emberek az országban, mint a kártyák hátát tanulmányozták. Kisült, hogy nemcsak a kaszinó kártyáján, melynek hátán körös arabeszkok vannak, lehet keresztül látni, hanem azokon is, a melyek hátát kék vagy vörös keresztbe futó vonalak díszítik. Ennek a titka az hogy a keresztbező vonalak kis dűlő négyszöget formálnak és a négyszög egyik oldalán néhány apró párhuzamos vonal sötétlik, árnyékolás gyanánt. Ezeket a kártyákat úgy lehet elhelyezni, hogy a figurák kártyát úgy fordítják, hogy a vonalacsok fölfelé fussanak, a színeket (tizestől-hetesig) pedig úgy, hogy a vonalak lefelé tartanak; vagy megfordítva. Ilyen módon a kártya hátáról meg lehet mondani, melyik a figura, melyik a szín, a mi a 21-esben vagy ferbliben tudjuk, mit tesz. A dolog nagyon egyszerű. A gyárból úgy kerül ki a kártyacsomag, hogy a csomag felső felében vannak a figurák (disznótól alsóig), az alsó felében a színek (tizestől hetesig). A hamisan játszó bankár mikor a vadonat-új kártya-csomagot fölbonthatja, a csomagnak, vagy az alsó felét, vagy a felső felét észrevétlenül megfordítja s kész a pakli. Keverheti és oszthatja azután a kártyát megismeri a hátáról a színt és figurát. Csak arra kell ügyelnie, hogy a kártyák mindig egy irányban legyenek a pakliban. Ez a makináció persze csak új csomag kártyával sikerül, de tudjuk, hogy a házardjátékosok, amint néhányszor megfordul a kártya, minőjárt új csomagot bontanak. A nagyközönség többnyire ilyen kártyával játszik, anélkül, hogy sejtelve lett volna az átlátszóságról. Kisült továbbá az is, hogy eme kártyák nagy részének hátán a szögletvonalak elárulják azt, piros, zöld, tők, vagy mak-e a kártya. Ehhez azonban minden csomag hosszas tanulmánya szükséges, de aki egyszer kitanulta a paklit, többé meg nem téved. Az egyedül megbízható, diszkrét kártya az amerikai. Ugy látszik, Amerikában már régen tudják azt, a mit a magyar — akárhány szép birtok elusztatása után — csak most tudott meg. Ott már védekeztek. A házardjátékoknak a kaszinó helyiségeiből való kiküszöbölése tárgyában legközelebb újabb választmányi gyűlést fognak összehívni, mely a kérdést az egybehivandó közgyűlés elé

fogja terjeszteni. Valószínű, hogy a közgyűlést április 26-ára hívják egybe. Wekerle erősen ragaszkodik indítványához, nem bizonyos azonban, hogy keresztül tudja-e vinni. A tagok (és főleg a nem kártyázó tagok) nagy többsége az ellenzékben van és fölöslegesnek, időszertülnének, a kaszinót ok nélkül kompromitálóknak tartja a játékosok ellen tervezet drákói szigorú rendszabályokat, a melyek a nagyközönség szemébe utólag megerősíteni látszanak a gyűlöletes pletykákat. Wekerle azonban alkalmasint formális kabinetkérdést vet föl. Ez esetben (mivel a kaszinó egyelőre nem akarja és nem tudja nélkülözni ügybuzgó elnökét), opportunitásból talán mégis megszavazzák indítványát.

* **Az arany rózsá Bulgáriában.** A pápa, mint a »N. W. Tagblatt«-nak Rómából jelentik, az idei husvét alkalmával a bolgár fejedelemnőt tüntette ki az arany rózsával. Mindenki tudja, hogy Boris herceg áttérésének a fejedelemasszony volt mindvégig a leghatározottabb ellenzője; úgy látszik ezt köszöni most meg a pápa az arany rózsával.

* **Makróczy-alapítvány.** A jászóvári premonstrei kanonok-rend s a nagyvárad főgymnasiumnak a közelmúltban megboldogult jeles képzettségű, köztisztelőben és szeretetben állott volt tanára Makróczy Gábor ur váratlanul elhunyt a folytán volt tanítványai és más tisztelői körében azon kegyeletes szellemű mozgalom indult meg, hogy a nevezeit volt tanár emléke egy nevére szóló alapítvánnyal örökíttessék meg, eme magasztos cél megvalósítása végett közrebocsátott gyűjtő-iv továbbításával s eredményhez vezetésével Szokoly Tamás ügyvéd kéretett fel, ki is az eddigi gyűjtés eredményéről az alábbiakban számolván el, tisztelettel megjegyzi, hogy az eddig befolyt összeget a nagyváraditakarék-pénztár 20181. sz. betéti könyvecskéjében helyezte el s egyben a kegyelet eme nemes adóját leróni szándékozó urakat becses adományaiknak posta-utalvány mellett folyó hó végéig hozzá leendő beküldésére azzal kéri fel, miként a befolyandó összegek köszönettel s hirlap utján fognak nyugtáztatni. Adakoztak és pedig: Dr. Beöthy László 10 frt, Markovics Kálmán 10 frt, Hlatky Endre 10 frt, Szokoly Tamás 5 frt, Kovács Béla 3 frt, Berkovics Ferencz 8 frt, Hoványi Géza 5 frt, Rozenthal Mór 3 frt, Rádl Ödön 3 frt, dr. Bulyovszky József 2 frt, dr. Kiss Döme 2 frt, dr. Várady Zsigmond 1 frt, dr. Waldmann Márk 1 frt, dr. Wallner Ödön 2 frt, Pallai Lajos 3 frt, dr. Hoványi Gyula 1 frt, dr. Schweiger Ede 1 frt, ifj. Rimler Károly 3 frt, dr. Mihelfi Adolf 3 frt, dr. Weisberger Lipót 3 frt, Kékuss István 5 frt, dr. Horváth Gyula 1 frt, Lestyán Adorján 1 frt, Kovács József 1 frt, Biczay János 1 frt, dr. Fássy Lajos 5 frt, Fráter Kálmán 2 frt, Torma Lajos 5 frt, Nagy Márton 5 frt, Körffy Károly 2 frt, Miskolczy Ferencz 2 frt, dr. Radó Ignác 3 frt, dr. Mihelfi Lajos 5 frt, Moskovics József 3 frt, Bige Gyula 3 frt, Korn Lajos 1 frt, Gálbory József 2 frt, Kelepecz Lajos 2 frt, dr. Bozóky Kálmán 2 frt, dr. Ritoók Géza 1 frt, dr. Fleischer Lajos 2 frt, Böszörményi Géza 1 frt, Sütész Albert 1 frt, dr. Fazekas Imre 2 frt, dr. Buna János 1 frt, dr. Makay Pál 1 frt, Rátkay József 1 frt, a Tiszántúl szerk. utján N. N. 4 frt, ifj. Tőkés István 1 frt, Tőkés Lajos 1 frt, dr. Kovács Lajos 1 frt, dr. Jakab Lajos 1 frt, dr. Gram Károly 1 frt, Hegedüs Géza 2 frt, Darvassy Sándor 1 frt, dr. Barta Béla 1 frt, dr. Duma Florián 3 frt, Busch Dávid 5 frt, dr. Gyémánt Jenő 2 frt, Jancsó Lajos 2 frt, Matos Géza 2 frt, Valeán Aurél 1 frt, Mezey Mihály 5 frt, Molnár Lajos 5 frt, dr. Kornstein Lajos 2 frt, Battig Ferencz 2 frt, id. Örley Kálmán 4 frt, Ficzek Lajos 3 frt, dr. Márkus László 5 frt, Bottó Ferencz 2 frt, Miskolczy Barna 3 frt, főtiszt. dr. Károly Irén utján egy volt tanítvány 5 frt, Sal Ferencz 5 frt, Zigre Miklós 5 frt. Összesen 214 forint.

* **Műkedvelői előadás.** Az iparos ifjak önképző-egyletének tagjai vasárnap megismételték »A cigány« előadását. A szereplők most már egészen otthonosan érezték magukat a színpadon és talán azért is sikerült az előadás még jobban, mint az előbbiek. Orenics Alajos ezuttal is folytonosan derűtségben tartotta a közönséget, bár a komolyabb részeket is jól adta

elő. Tunyogi Vilma a cigányleány nehéz szerepét nagy hatással játszotta. Nagy tetszést aratott Tunyogi Ilona is a házastros menyecske szerepében. Nánássi Emma is szépen adta elő a szende Évi szerepét. Jó humoros alak volt Szabó Károly, ki a papucshős Márton gazdát adta. Horváth Sándor (Peti) érzéssel játszotta el nótáit. Nagy János igazi magyar legény volt Gyuri szerepében és énekével zajos tapokat aratott. Nagyon ügyesen adták elő a két intrikus szerepeit, Kurta uramat és Ferke hajdut Sallay Ferencz és Bereczky Lajos. Értelmesen adta elő Tóth Kálmán a gazdag földes ur szerepét. A többi szereplők is, valamint a kar énekével hozzájárultak az előadás sikerének, melynek főérdeme Szaloky Eleket, az előadás rendezőjét illeti, ki nagy buzgalommal és műértelemmel tanította be a darabot. Az iparos ifjak ezért nagy óváczióban is részesítették és az első felvonás után Németh Antal értékes ajándékot, egy szép irókészletet adtak át neki.

* **Eljegyzés.** Müller György szalontai vízszabályozó társulati titkár eljegyezte Varga Sándor földbirtokos leányát, Arankát.

* **Nem lesznek őszi nagygyakorlatok.** A Katonai lapok írja: A millénniumi kiállításra való tekintettel a magyar szent korona országában ez évben nagyobb hadgyakorlatok nem lesznek, ellenben Ausztriában két helyen is lesznek nagy (hadtest) gyakorlatok. Magyarországon idén az úgy nevezett tanító gyakorlat t. i. a póttartalékba vagy a hadsereg tartalékához tartozó népoktatók fegyvergyakorlata is elmarad és csak a jövő évben tartják meg.

* **A közúti vasút részvénytársaság** vasárlélelt tartotta évi közgyűlését, melyet dr. Berkovics Ferencz alelnök vezetett. A igazgatóság és a felügyelő-bizottság jelentését, melyek elég kedvező színben tüntetik fel az elmúlt üzletét, Tichy Gyula üzletigazgató olvasta fel. A kinyomatott mérleggel együtt tudomásul vették. Az igazgatóságot a következőként alakították meg; Lovag Lindheim Vilmos elnök, dr. Berkovits Ferencz alelnök, Reismann Mór, dr. Mezey Sándor, Kohn Herman; a felügyelő bizottságé pedig: dr. Kornstein Lajos, Moskovits Mór (új) Krausz D. (új) lettek. Reismann Mór leküszönt az igazgatósági tagságról, de felkérésre visszavonta a lemondását.

* **Omladozó part.** Nagy veszély fenyegeti a Kossuth-utczán a Körözs felől levő házak egy részét. A leginkább czölöpökre épített kőpart alapját a víz nagyon alá mosta s a falazat erősen összeroppedezett és ha idejében nem segítenek rajta, egy szép napon bucsut mond a part s beomlik a Körözsbe, mint tavaly a káptalan bérházának a kőfalazata. De itt nagyobb lenne a veszély, mert laképületek vannak a kőfalazatra építve. Különösen a Hajnal Márton háza alatt levő falazat van nagyon összeroppedezve.

* **A muzeum ára.** A biharmegyei és nagyváradai régészeti és történelmi egylet diszes új muzeumát már rendezik be, hogy a millenium alkalmával ünnepélyesen megnyithassák. Az egylet azonban csak 12 ezer frt kölcsönrel tudta kifizetni a muzeum építési költségeit s az összeget a Magyar jelzálog-Hitelbank-tól hosszabb törlesztésre vették fel. A terület és a Muzeum, ha az egylet megszűnne, Nagyvárad város tulajdonába menne át, a miért most a város bejegyezését kéri, hogy az összeget első helyen betábláztathassa az épületekre és telekre.

* **A váradai káptalan megnyitása kiállítás.** A miniszterelnök nevében az ezredéves országos kiállítás igazgatósága a megnyitónépélyre a váradai latin szertartású káptalant is meghívta. A káptalant Palotay László és Radnay Farkas kanonokok fogják képviselni.

* **Megölte a szengáz.** Borzasztó véget ért, mint levelezünk írja, a Szerep község mellett fekvő Gatály pusztán két kondás ember. Saját vigyázatlanságukat életükkel fizették meg. A pusztán levő egyik őrházban húzódtak meg éj-

jeli szállásra, s a hideg időben enyhüссé akarták tenni a házat, a közeli gépházról hozott kőszénnel tüzet gyújtottak a főzésre készített kemenczébe, a mely nem alkalmas fűtésre. Reggel mind a két embert: id. Varga Lajost és fiát ifj. Varga Lajost halva találták a pricsen és a szoba földjén elterülve. A kőszénből kiszállott szénéleg megölte a két szerencsétlen embert. A gyorsan előhívott körorvos élesztési kísérlete hiába valónak bizonyult. A szegény emberek f-gyarmati lakosok voltak.

* **Az első királyi engedély házasságkötésre.** A zsidóknál a vérszerinti testvér gyermekével szabad volt egybekelni, és pl. egy leányt a nagybátyja elvehette. Az új polgári házasságról szóló törvény azonban tiltja az ily közeli rokonok házasságát. Korda Mór nagyváradai építész már régebben jellegyezte unokahugát. Hillinger Herminát, Hillinger Lipót szállodás leányát, azonban az új törvények szerint nem léphetnek házasságra, mivel Korda Mór nagybátyja a leánynak. A fiatal pár azonban felségfolyamodással élt s már le is érkezett Ő Felsége engedélye, a melylyel felmenti őket a törvény megszorítása alól s megengedi a jegyesek egybekelését.

* **A törvénytörvény palotája.** Már kezdtünk reménykedni, hogy a törvénytörvény palotát felépíti az állam a nélkül, hogy Nagyvárad városát tetemes hozzájárulási összegbe beleugraszsa. Hogy ne reménykedjünk sokáig, siet kiabrándítani e reménykedésünk ből a miniszter. Azt követeli a várostól, hogy a fekáliákat is az utczai gyűjtő csatornába vezethesse, holott ez tiltva van. Ha ezt nem engedné a város, vállalon kötelezettséget, hogy az új csatornázás 1898. évre elkészül. Ha nem az építésnél, de később kell az átalakításokat készíteni, a mintegy 10 ezer frtba kerül, tehát kijelenti a miniszter, hogy ha a fentebbi feltételeket nem fogadja el Nagyvárad városa, vállalja magára a későbbi átalakítás költségeinek a 10 ezer frtnak megfizetését stb. után tehát a kormány a törvénytörvény palota építésénél is megakarja a várost pumpolni 10 ezer frtig. Hja ez a nagy mamelukságnak az ára!

* **Várad mintára.** Még Nagyvárad kinövi magát mint városnak. Majd egyik, majd másik város kér szabályrendeleteket, felvilágosításokat a várostól. Legújabb Szamosújvár városa kéri Nagyvárad város szervezeti szabályrendeletét, a legutóbb megállapított tiszti fizetéseket, a községi pótdadó százaléknak magaságát.

* **Lopások.** A vár előtti 66. számú házban lakó B. J. közöshadseregbeli gyalogos önkéntestől tegnap éjjel elloptak 26 forint készpénzt s egy duplafedelű ezüst órát, melyen nevének kezdőbetűi be voltak vésve. Uri-utczán lakó Cz. A. ügyvédől pedig tegnap este 7 és 8 óra között egy őszi kabátot, egy láncsövet és ébresztő órát loptak el. A tetteseket nem is gyanítják.

* **Vakmerő rablók.** Vakmerőrablást kísérelt meg tegnap fényes nappal Váralján 3 csavargó. Eszrevették, hogy Szabó Lajos falusi gazdának pénze van, s meglesték, mikor a koresmából kijött, akkor azután a földre teperték és el akarták tőle venni a pénzét. Szabó Lajos kiáltozására azonban elősietett a közelben levő rendőr, s megghusította a szándékukat. A csavargók megugrottak a rendőr láttára, kettőt azonban — Rusz Gábort és Lala Gábort — sikerült elfogni. Átkísérték őket a kir. ügyészség vizsgálati fogságába.

* **Mulatós lovak.** Valami lakodalmat tartottak tegnap a Korona-utczában és előtte künn ácsorogtak a konflis lovak egyedül, gazda nélkül. Mig odabenn csendesén folyt a mulatság, addig a lovak is csak megvoltak — türelmesen, de mielőre egyszerre hangos lett a koresma a nagybőgő hangjától vagy a repülő palaczkoktól, a lovak is kedvet kaptak és a szemben levő Molnár Józsefné féle koresmába mentek. Természetesen, mivel az ajtó kinyitására a lovak nem értenek, hát betörték az üvegtáblákat és a nagy sietségben még az ajtó előtt ülő gazdaszszony karját is megsértették. A mulatni akaró lovakat alig tudták kituszkolni a koresmából.

Vidám koldusok klubja.

— Diszgyűlés. —

Kevesen tudnak ennek az új klubnak a létezéséről, amely igazán annyira vidám, mintha csak Bohémiában alapították volna. A tagjai csupa bohém emberek: újságírók, poéták, színészek, művészek és cigányok, — következésképp teljes joguk van a klub címét használni.

A klub elnökének meg is választották — Megyeri Dezsőt, az új szinigazgatót, a főbohémét s őt az alapszabályok értelmében, megválasztatásáról — **nem** értesítették.

Ma idehozta a sors az új igazgatót, — s a vidám koldusok klubja diszgyűlést rendezett a tiszteletére. Könnyű volt érdekessé tenni a gyűlést, mert az elnök nem tudott a vidám koldusokról semmit.

A Hamza-banda disztagja lévén a klubnak, este nyolczkor szépen bevonult a közös tanyára, a Sas termébe, s elhelyezkedett az ajtó mögött. A vidám koldusok pedig teljes diszben, fehér nyakkendővel, czilinderrel, vörös cipővel és fehér keztyűvel várta az elnököt.

A fehér keztyűket Halász Lajos szállította, aki ez alkalommal **nem** volt rekedt, éppenugy, mint keztyűnek vagy a tenyere, vagy az ujjá hiányzott.

A Rákóczi-induló viharai között vonult be a meglepetéstől bámoló elnök, s még akkor is bámolt, mikor a klub szónoka lapunk szerkesztője (— ő tud a legzöldebb arcczal beszélni —) üdvözölte őt.

A sugó Hrabovszky Lajbi volt, nagy komolyan szorongatva kezében egy iv papirost, amelyen valaha a Tiszántul szerkesztőségét értesítette a főkapitány, hogy hasított körműeket most már szabad Mährisch-Ostranba is bevinni. A beszéd alatt különben az egész publikum biztatva egymást: ne nevens, ne nevens, mert megöllek:

Leghatásosabb volt a beszéd vége:

— »S mindezek felett örvendünk az Ön generózus eljárásának, hogy mindjárt — bankettel tisztel meg bennünket.«

Zugó éljen, a cigányok tust huznak, Megyeri a meghatottságtól elfogulva a többi a szónokot, s kezdődik a »bankett.«

Az asztal gyönyörűen fel volt terítve, — telve jégbe hűtött pezsgős üvegekkel.

Dezső Fehér kacagott az egész banda helyett, Gallovich töprenkedett, hogy miként lehetne a dologból »komolan« párbajt csinálni, Lovassy pedig türtőztette magát, hogy legalább addig ne mondjon adomákat, míg a beszéd végére nem ért. Különben az egész komolyság csak addig tartott, míg egyik vagy másik vidám koldus az ő ránczokba szedett komor arczára nem nézett, azután pedig kacagott mindenki.

Megyeri titokban számítgatta mennyibe kerülhetett a pezsgő, — s aztán aggódva kérdezte:

— Mindig így szoktak Önök vacsorázni?

— Igen, mi így szoktunk!

Az ünnepély fénypontja volt a pezsgős üvegek felbontása. Az üveg nem durrant — de az erre elkészült főpinczér az asztal mögött földhöz vágott egy darab fát, s a hatás teljes volt.

Felköszöntő, tus, kocintás, Megyeri iszik, s homéri kacaj között konstatálja a banda, hogy a pezsgő üvegje 35 kr, — mert 35 kr. áru — **brauze-pulver** volt a vizesüvegben — A hatás teljes. — — —

S ekkor nyugodott meg Megyeri, hogy nem kell fizetni a bankettet, mert az egész banda mind — abonens a Sasban.

Ilyen **hangulattal** kezdődött a vidám koldusok klubjának diszülése, amelynek további befolyásáról fájdalom, nem referálhatunk, mert a referenst annyira elfogta a vidámság, hogy komoly hirlapi munkára ma már nem alkalmas.

— czi.

Lapunk egyes számai a következőkben kaphatók:

Kiss Dávid kereskedése Fő-utca,
Sounevirth-téle házban Fő-utca,
Kádár és Kiss cégénél Kishíd-fő,
Kutasi D. papirkereskedésében Uri-utca,
Pauker Dániel papirkereskedésében Kis-piac,
Reich Sándor vegyeskereskedésében Szent-János-utca,

Mezey János fűszerkereskedésében Körös-utca-
Frankl Mari tőzsde és hírlapelárusító Kereske-
delmi csarnok palota Nagypiac.

M. kir. dohány- és szivar-áruda Zöldfa-utca.
Ugyanezen helyeken előfizetések is elfogadhatók

VASUTI MENETREND.

Érvényes 1895. október 1-től.

Vonat indul Nagyvárodról.	Vonat érkezik Nagyváradra.
Püspökladány-Budapest felé gyorsvonat 8 ³⁰ regg., 2 ³⁰ éjjel, személyvonat 11 ³⁰ d. e., 2 ³⁰ d. u., 11 ⁰⁰ éjjel.	Budapest-Püspökladány felől gyorsvonat 7 ⁰⁰ este, 2 ¹⁰ éjjel, vegyesvonat 7 ¹⁵ r., személyvonat 3 ⁴⁰ d. u., 1 ⁴⁰ éjjel.
Kolozsvár felé gyorsvonat 7 ¹⁵ este, 2 ³⁰ éjjel, vegyes- vonat 12 ⁰⁰ d. u., sze- mélyv. 3 ³⁰ délután, 2 ⁰⁰ éjjel.	Kolozsvár felől gyorsvo- nat 8 ³⁰ regg., 2 ¹⁰ éjjel, vegyesvonat 8 r., sze- mélyvonat 11 ¹⁷ d. e. 10 ⁴⁰ éjjel.
Csaba-Arad-Szeged felé személyvonat 10 ³⁰ d. e., 4 ²⁵ d. u., vegyesvonat 7 ³⁰ este.	Arad-Szeged-Csaba felől vegyesvonat 8 ³⁰ r., sze- mélyvonat 9 ³⁰ d. e., 5 ³⁰ d. u.
Belényes-Vaskőh felé ve- gyesvonat 4 ²⁵ reggel, 1 ⁴⁰ d. u.	Vaskőh - Belényes felől vegyesvonat 11 ⁰⁵ d. e., 9 ⁰⁰ este.
Érmihályfalva felé ve- gyesvonat 6 ⁴⁵ r., 4 ³⁰ d. u.	Érmihályfalva felől ve- gyesvonat 8 ¹⁰ r., 9 ¹⁴ este
Ósi-Kót-Gyoma felé sze- mélyvonat 6 ⁵⁵ r., vegyes- vonat 2 ⁴⁰ d. u.	Gyoma-Kót-Ósi felől ve- gyesvonat 10 ⁰⁵ d. e. személyvonat 8 este.

EGYLET.

A kerületi betegsegélyező-pénztár.

— Havi ülés.

Nagyvárad, 1896. április 13.

A »Nagyvárad kerületi betegsegélyező pénztár« igazgatósága vasárnap délelőtt 10 órakor tartotta rendes havi ülését Láng József elnöke alatt.

Az ülés az egylet folyó ügyeit intézte el, továbbá a titkári és pénztárnoki állásokat töltötte be.

Először Szálkay Endre igazgatósági tag feleségének elhunytáról emlékezik meg az elnök, s kéri az igazgatóságot, hogy részvétüket jegyzőkönyvi kivonatban tolmácsolják Szálkay Endrének.

Szálkay Endre, aki az ülésen jelen volt, meghatottan köszönte meg az igazgatóság részvételét.

Ezután a jegyzőkönyv hitelesítésére az elnök felkérte Horváth Ferenc és Basch Lőrincz igazgatósági tagokat.

Sarkadi Ignác helyettes titkár felolvassa az előző ülésekről szóló jegyzőkönyveket, melyeket az ülés helyesléssel vesz tudomásul.

A szűkebb körű bizottságba Horváth Ferencet, a rovincsoló bizottságba Stern Herman és Huszár Adolf igazgatósági tagokat választják be egyhangulag.

Folyó ügyek.

A nagyszalontai Neuschloss cég alkalmazottának, Széll Jánosnak temetkezési illetéke ügyében utasították a titkárt, hogy a bizalmi férfi útján tisztázza a vitás ügyet.

Fischer Zsigmond brátkai lakos kérényét, hogy 1894. évről kimutatott kiadásai megtérítenek, elutasították.

Klein Dávidot és családtagjait a vaskohi pénztári orvos nyilatkozata alapján önként belépőkül elfogadták.

G. Nagy Zsigmond b.-ujfalusi könyvelő táppénzt nem utalhatta ki az igazgatóság, mert elmulasztotta a köteles bejelentéseket eszközölni.

A sarkadi, a kismarjai, margittai járási, tamásdai ügyek rendezésével a titkárt bízták meg.

A biharkörösvölgyi, a sárréti takarékpénztárak kérényeit kedvezőleg intézte el az igazgatóság.

A nagyszalontai ipartestület kérényét tárgyalta ezután. Az ipartestület ugyanis azt kéri a nagyvárad kerületi pénztártól, hogy Neszmírák Gyulát az ipartestület bizalmi férfiút mentse fel állásától. Az igazgatóság nem vette figyelembe a kérényt, mert Neszmírák Gyula a legpontosabban végzi kötelességét. Azelőtt nagyon rendetlen volt az ipartestület vezetése, s csak azóta van rend mióta Neszmírák Gyula a bizalmi férfi. Különben is az az indoklás, a melylyel elbocsátását kéri, olyan csekély jelentőségű, hogy egyáltalán nem képezhet okot a bizalmi férfi felmentésére.

Dr. Tomm Béla ajánlatát a pénztár elfogadja és kinevezi a kért orvosi állásra.

Sarkadi Ignác helyettes titkár havi jelentését, mely a pénztár működésének szép eredményét mutatja az igazgatóság örömmel vette tudomásul.

Választások.

Marx Ferenc lemondása folytán megüresedett titkári állásra egyhangulag Sarkadi Ignác volt pénztárnokot választotta az igazgatóság, helyébe pedig pénztárnoknak Szántó Lajos volt ellenőrt.

Az ellenőri állást egyelőre betöltetlenül hagyták és Mandel főkönyvelőt bízták meg annak teendőivel.

Végül Láng József elnök az igazgatóság nevében üdvözölte az újonnan megválasztott tisztviselőket, s kéri őket, hogy lelkiismeretes buzgalommal igyekezzenek az egyesület felvirágoztatására.

A rabsegélyező-egylet közgyűlése.

Nagyvárad, április 13.

A biharmegyei és nagyvárad rabsegélyező-egylet vasárnap délelőtt 11 órakor tartotta rendes évi közgyűlést Gyöngyössi Lajos alelnök vezetése alatt a kir. ügyészség helyiségében.

A közgyűlés tárgya az egylet folyó ügyei és az elnöki szék betöltése volt.

Az egyesület titkárja, K. Nagy Sándor jelentést tesz az utolsó választmányi gyűlés óta kiszabaduló rabok kérényeiére kiutalt összegekről. A kérényeket a közgyűlés elé terjeszt, melyek közül, egynek elutasításával, a többi négy kérényre összesen 50 forintot szavaz meg a közgyűlés.

Gyöngyössi Lajos alelnök bemutatja az elhunyt elnök Beliczay Ferenc családjától érkezett gyászjelentést, s indítványozza, hogy a közgyűlés válaszképpen jegyzőkönyvi kivonatban fejezze ki részvétét a gyászoló családnak. Az indítványt egyhangulag elfogadták.

A titkár évi jelentését, melyből már előbb mi is hoztunk részleteket, s a melyet az egylet tagok is olvashattak nyomtatásban, a közgyűlés felolvasottnak tekinti.

A jelentésből a pénztári állapotról szóló részt tartjuk még szükségesnek közölni, mert ez mutatja, hogy az 1882. év januárius havának 22-én 200 forint tőkével megalakult egylet milyen szépen haladt, mikor ma már vagyona körülbelül 15 ezer forint.

A pénztár szerencsés helyzetéért köszönetet tartozik az egylet Erdély Sándor igazságügy-miniszternek is, ki a múlt év december 2-án az egylet részére 1200 forintot adományozott. Az egylet vagyonára nézve, mely takarékpénztári betétekből s egy pár kötelezvényből áll, azt az intézkedést tette az egylet, hogy a betétek lehetőleg egyformán oszoljanak meg a helybeli négy pénztárat, u. m.: Nagyvárad takarékpénztár, Biharmegyei kereskedelmi- és terményhitelbank, Biharmegyei takarékpénztár és Gazdasági iparbank között, s hogy 14.000 forint mint tőke elkülöníttessék és ezen összegből csak a választmány utalványára adassék ki pénz. Az egyes betéti könyvecskébe a következő összegek vannak elhelyezve:

1. Biharmegyei takarékpénztár 11639. sz. könyvébe	13530 frt 93 kr.
2. Ugyanazon intézet 5319. sz. könyvébe	679 frt 76 kr.
3. Ugyanazon intézet 13574. sz. könyvébe	122 frt 64 kr.
4. Ugyanazon intézet 7293. számú könyvébe	34 frt 55 kr.
5. Ugyanazon intézet 11640 sz. könyvébe	23 frt 13 kr.

6. A Biharmegyei kereskedelmi bank 6085., 8713. sz. könyvébe 34 frt 02 kr. |

7. Ugyanazon intézet 6096/8718. sz. könyvébe 33 frt 98 kr. || s így összesen | 14.459 frt 05 kr. |

Az egylet összes vagyona tehát tizennégyezeröttszázötvenkilenc forint 5 kr.

K. Nagy Sándor titkárnak odaadó és sokoldalú tevékenységéért köszönetet szavazott a közgyűlés.

A számvizsgáló-bizottság jelentése alapján egy a távozó Adler Ignácnak, valamint az új pénztárnoknak, Füredy Lászlónak megadta a közgyűlés a felmentést.

Elnök választás.

Lázár Márton ügyésznek dr. Bulyovszky József kir. ügyész nevében tett indítványára a közgyűlés lelkes éljenzéssel egyhangulag Gyálókay Lajos törvénytudó elnököt választotta meg.

A közgyűlés az új elnök meghívására Gyöngyössi Lajos alelnököt, K. Nagy Sándor titkárt és Tóth Dezső választmányi tagot kérte fel. Ezzel a gyűlés véget ért.

A nagyvárad »Gyorsíróegyesület« vasárnap megalakult. Az alapszabályokat elfogadták s felküldik a belügyminiszterhez jóváhagyás végett. A tisztikart a következők alkották meg: Elnökké egyhangulag Adorján Emil korelnököt választották, ki mint elnök átvéve a közgyűlés vezetését, az alelnökitisztségre általános helyeslés között Szeghalmy Ilona kisasszonyt és dr. Fodor Gyulát ajánlotta. Főjegyző lett Tóth Ferenc joghallg. Jegyzők: Szántay Stefánia, Ellmann Ferenc és Gara Ákos joghallgatók. Könyvtáros: Ehrenfeld Gizella és Fried Sándor jogh. Pénztáros Mandel Viktor jogh. A választmány a következő hölgy és férfi tagokból alakult meg: Beregszászi Aranka Ehrenfeld Ilona, Kripka Malvin, Kurländer Margit és Rottenberg Etel, továbbá Fekete Izidor, Halász Zsigmond, Kertész Mór, Halász Márton és Lindenfeld Miklós.

Irodalom és művészet.

— A Katholikus szemle ez évi második füzeté a következő tartalommal jelent meg: Vallásos és erkölcsi élet Magyarországon az Árpád-házi királyok korában. — II. — Dr. Békefi Remig. Mi az a »Katholikus«? — Dr. Szilvek Lajos. Korunk történetirői és a tudomány. — Mátyás Flórián. Márk királyfi. — Délszláv népballadák. — Dr. Margalits Ede. Filemon ezredes. — Elbeszélés. — Francia eredetiből fordította A. Vilma.

Könyvismertetések és bírálatok: Zichy Oklevéltár. — Ism. Dr. Karácsonyi János. Varga Ottó: Magyarország története. — Ism. Dr. Erdélyi László. A m. t. Akadémia könyvkiadó vállalatának kiadványai. — Ism. H. Ruhland: Die Agrarfrage. — Ism. Dr. Fischer-Colbrie Ágost. Abereromby-Pernter: Das Wetter. — Ism. Fényi Gyula S. J. Időszaki Szemle.

— Öt primadonna. Megyeri Dezső, a nagyvárad nyári szinkör új igazgatója már végleg szervezte társulatát. Érdekes, hogy a színháznak egyszerre — öt primadonnája lesz, még pedig: S. Áldor Juliska, Tulcsányi Olga, Lucsh Edit, Réti Lina, s Forrai (Freider) Francziska, akit a Szeged-város tanácsa képeztetett ki, mint nagy tehetséget 17 operanékesnői pályára. Forrai Francziska a múlt évben mint a budapesti kir. opera tagja többször fellépett kisebb szerepekben, s így szép reménnyel nézhetünk működése elé. Megyeri igazgató a tehetséges énekesnőt mindjárt három évre szerződtette. A társukat népszimű baritonistája Dajka Balázs jónévű énekes lesz.

Igazságszolgáltatás.

Hurray büntetése. Vasárnap délelőtt 9 órakor hirdette ki a nagyvárad kir. törvénytudó széké a postasikkasztó Hurray Emil előtt az

ítéletet. A bíróság Hurray Emilt *sikkasztás büntetése* mondatára ki bűnösnek, s ezért a büntető törvénykönyv 462. szakaszának 2-ik pontja értelmében egy évi és hat hónapi börtönre és 3 évi hivatalvesztésre ítélte, büntetésébe betudván a vizsgálati fogságból 2 hónapot. Tartozik azonkívül a káros kincstárnak az elsikkasztott 1500 forintot megtéríteni. Az összeg azonban ez időszerint behajthatatlan, s csak a kincstárnál kauczió képpen letett 300 forint térül meg belőle. Az enyhe büntetés kimondására a vádlott töredelmes beismerése, büntetlen előélete, Zilált anyagi helyzete stb. indította a törvényszéket. A család vádja alól a bíróság a vádlottat felmentette. Az ítéletbe Hurray Emil megnyugodott, de védője és az ügyész fellebbeztek, — az utóbbi eltérő minősítés miatt és a büntetés szigorítása végett.

Törvényszéki tárgyalások. A nagyváradi kir. törvényszék ma Millye Gyula elnökelete alatt nyilvános ülést tart, melyen a következő ügyek kerülnek végtárgyalás alá:

Schvarcz Kálmán család bukás büntette.
Drimmer Benjamin és társa személyes szabadság megsértésének büntette.
Décsei Lajos sikkasztás büntette.
Körösi István lopás büntette.

REGENY-CSARNOK.

Regény a Mars bolygón.

Irtá: Laurie André.

9

A város házai mind igen nagy kiterjedésűek és óriási termek vannak benne.

Mindenütt olyan csillogást és pompát láttam, a melytől káprázott a szemem. A házak csup márványból épültek és mindenütt arany és ezüst díszítéseket lehetett látni.

Diszes lépcsőn jutottam fel a terrasra, a melyből egy ajtó vezetett a termekbe.

Az ajtó díszítései is mind aranyból voltak de még jobban meglepett az a mesés pompa, a melyet magában a teremben láttam. Itt is mindenütt aranyozásokat láttam. Az ajtók kilincsei a pántok, szóval minden, a mit a földön vasból, rézből készítenek, aranyból készült.

E teremből átmentünk egy másik terembe, melyben a díszítések ezüstből készültek. Finom, lágy szőnyegek borították be a padlót, a melyekhez képest a földön a finom perzsa szőnyegek nagyon is durvák. Az ember oly csendesen ment rajta, hogy nem hallotta lépteinek zaját.

E terem kisebb volt, mint a másik és a butorok is mintha csinosabbak lettek volna. Az egész szoba berendezése bizalmat keltett fel bennem, míg az előbbi terem az ó nagy székeivel, óriási asztalaival oly komoly színezetet adott a szobának, hogy örültem, mikor kimentünk és a másik ezüsttel díszített terembe érkeztünk.

A mióta a Marson vagyok, nem tudok betelni a mindig új és meglepő dolgokkal.

A csodálat érzelmének állandó benyomása alatt állok, s mikor már végre megszokom az új dolgokat és tisztában vagyok velük, akkor újabb és újabb meglepetések hoznak ki nyugalmamból. Most is nem tudtam, hová lenni a sok aranytól, ezüsttől és a különféle drágakövektől. Mert gyémántok, rubinok, smaragdok díszítették a butorokat. A termek csak úgy csillogtak a drágaságoktól.

Honnan e drágaság, e sok ezüst és arany, a melyért bizonyára fel kellett dulni a Marsnak összes hegyeit. Kíváncsi voltam mindezekre. Akoleia szavai felvilágosítottak.

— Ez az én szobám, mondotta.

— Csakugyan nagyon szép; méltó arra, hogy ilyen bájos...

Nem folytattam, nem akartam ismét ilyen

sablonos bókot mondani, hogy Akoleia kinevessen.

— Hogyan lehetséges az, hogy ilyen sok az arany és ezüst e szobákban.

— Mindenütt van ennyi, felelé Akoleia.

— Nagy fáradságba kerülhetett s sok érczet a föld gyomrából kiaknázni és feldolgozni.

— Dehogy került az nagy fáradságba. Nem szállunk mi le a mélységekbe, hogy ottan dolgozzunk egy kis érczért, mint önök a földön.

— Hogyan jutott akkor e roppant nagy kincs birtokába?

Mert e mesés gazdagság megfoghatatlan előttem.

— Nagyon egyszerű a dolog, — felelé Akoleia. Ebben is felül multuk a föld lakóit. Önök már régen felhagytak az alkhimianak azon részével, melyet önök nagyon lenéznek úgy, hogy most már nem is foglalkoznak vele, t. i. az aranyesinálással.

— Igen, bolondos öreg tudósok hóbortja volt ez a régi időkben. Nem vesszük komolyan kísérleteiket.

— No mi sem követjük az ő utait, hanem kiismertük a természetet, mely körülmények között képződik az arany s így most tudósaink könnyen készíthetik az aranyat, ezüstöt...

— Mily nagyszerű, mennyi gazdagság rejlik e szobában is.

— Gazdagság? mondotta Akoleia. Mit ért ön gazdagság alatt?

— Nos hát e sok aranyat, ezüstöt, drágakövet.

(Folyt. köv.)

TAVIRATK.O

A német császár Bécsben.

Bécs, ápril. 13. (Saj. tud. táv.) A német császári pár holnap délelőtt egyenyed 11 órakor érkezik ide velenczéből. Hohenlohe herczeg német birodalmi kancellár, valamint Szögyény osztrák-magyar nagykövet és neje már tegnap érkeztek meg. Holnap a német császári pár tiszteletére ebéd lesz a Hofburgban. Holnap után a redoutban nagy udvari ebéd lesz, a melyen az előkelőségek közül számosan megjelennek. Vilmos német császár és királyunk kölcsönösen felfogják köszönteni egymást. Az összes bécsi szerkesztőségek tudósítói meghívást kaptak, hogy az ebédet a redout karzatáról megtekintsék.

Pest-vármegye és az önálló vámterület.

Budapest, ápril. 13. (Saj. tud. táv.) Pest-vármegye mai közgyűlésén tárgyalták Győrvárosa indítványát az önállóvámterület ügyében. Kossuth Ferencz, Földváry Miklós, Prónai Dezső báró, és mások felszólalására az átiratot egyhangulag elfogadták az önállóvámterület mellett foglaltak állást. Ezt a határozatot Beniczky főispán enunciatla. Sopron város átiratát a szólás-szabadság korlátozása ügyében visszautasították.

A zsidó vegyes házasságok.

Budapest, április 13. (Saját tud. távirata.) Az Egyenlőség című lap ellen, mely izraelita felekezeti hetilap, sajtópört indított Schwartz Izidor dr. újságíró, aki a Pesti Hirlap hasábjain »Zsidó ultramontanizmus« címűen egy cikksorozatot tett közzé. E cikkekre válaszolt az Egyenlőség s azt írta, a cikkek írójáról, hogy

hóbortos kánonista, nekivadult ur s hogy alávalóság az, amiről a papokat rágalmazza.

Az inkriminált közleményért a lap szerkesztője Szabolcsi Miksa vállalta el a felelősséget s így a becsületsértés vádja tekintetében ma tartották meg ellene az esküdszéki tárgyalást Zsitvay Leó elnökelete alatt. A magánvádlo helyett Szakolczai Árpád dr. jelent meg: a vádlott Visontai Soma dr. védő kíséretében jött el a tárgyalásra. Az esküdszék megállapításánál csak a panaszos élt visszavetési jogával.

Az esküdszék 7 szóval 5 ellen bűnösnek mondatára ki becsületsértésben Szabolcsi Miksát és a törvényszék 50 forint pénzbüntetésre ítélte.

Miniszterek tanácskozása Bécsben.

Bécs, április 13. (Saját tud. távir.)

A tanácskozások a közös budget megállapítása végett tíz órakor megkezdődtek. A tanácskozásokon a magyar miniszterek közül Bánffy br. és Lukács pénzügyminiszter vesznek részt. Holnap valószínűleg megkezdik a tárgyalásokat az osztrák-magyar bank által kiküldött bizottsággal. Bánffy br. d. e. meglátogatta Goluchovszky gr. külügyminisztert. Este ebéd volt Kállaynál a melyen a magyar miniszterek megjelentek.

Elhunyt színész.

Budapest, április 13. (Saj. tud. táv.)

Gassi Ferencz az operaház nyugalmazott tenoristája ma délután hosszas szenvedét után elhunyt.

A hazardjáték eltiltása.

Budapest, április 13. (Saj. tud. táv.)

Az országos kaszinó folyó hó 26-án közgyűlést tart, melyen — mint széles körben beszélnek — a hazardjátékokat ki fogják tiltani a kaszinóból.

Közgazdaság.

Az agrár-kérdés és a nemzetközi nagytőke.

I.

Dr. Ruhland G. Zürichi egyetemi magántanár a bécsi Leó-társulat társadalom — tudományi osztályának ülésén a múlt évben felolvasást tartott az agrár-kérdésnek a nemzetközi nagytőkéhez való viszonyokról. A munka most jelent meg Bécsben Mayer és társainak kiadásában.

A felolvasás tárgya azon válságos helyzet, melybe a nagytőke tulkapásai a termelést világszerte az összes kulturállamokban bele sodorták.

Ezen tulkapások elseje a vétkes könyvelmusséggel és sokféle szédeltéssel kapcsolatban inszczenirozott tultermelés egyes területeken.

Klasszikus példa erre az, amit a nagytőke Argentínával és Argentínában tett 1888 óta.

Ezen évben a haute-finance egetverő rek-lámot kezdett csapni ama hangzatos frázisnak, hogy a rendkívül szerencsés klimatikus fekvésű Argentina-köztársaság »óriási természetes gazdagságát« a »kulturvilág« számára ki kell aknázni. Hogy ki az a kulturvilág? mindjárt világos lesz.

Ezen kiaknázáshoz kellene: telepek, telepítvényesek, épületek, vasutak, kikötők, mindehhez pedig kell óriási pénzmennyiség. Annyi esze azonban volt a haute-financenak, hogy mind-

ezen dolgokra nem a saját pénzét kölcsönözte az argentinai köztársaságnak, hanem a szabad-
elvű sajtó kisebb tehetségű olvasóit iparkodott
rávenni, hogy összekuporgatott tőkéiket itt he-
lyezzék el lehető legbővebb gyümölcsözésre. De
ez egyelőre nem igen akart sikerülni, a közön-
ség nem igen bizott az argentinai valuta kama-
taiban.

Ekkor a haute-finance unszolására a köz-
társaság behozta az aranyvalutát; az aranyat
persze a nagytőke embereinél vette szét volt az
első nyereség.

Miután Argentina már most aranyban volt
»fizetendő« kamatait, a közönség ráment alépre
s több milliárdnyi értékben vett részvényeket.
A finanszírozást természetesen ismét a nagytőke
végezte s a több milliárdnyi érték után jó egy
pár milliónyi províziót tett félre: ez volt a más-
odik nyereség.

A kis tőkepénzeseknek az argentinai állam
által kölcsönvett pénzén ez épített hidakat,
vasutakat, kikötőket, középületeket, melyek leg-
alább az első években nem hoztak semmit; s
így a pénzt befektetett közönség nem sok kama-
tot látott.

A telepítvények ügyét azonban, mely azon-
nal jövedelmezőnek ígérkezett, a nagytőke em-
berei kegyeskedtek önmaguk intézni; a termé-
nyek fejében ezeknek már a saját pénzüket
kölcsönözték, mely után 100—200 százaléknál
osztalékot huztak. Ez volt a harmadik nye-
reség.

Az argentinai állam azonban ezen jöve-
delmekből vajmi keveset kapott a szeme elé;
míg a milliárdok kamatait kellett volna fizetni
aranyban. Ami aranya volt a köztársaságnak,
az csakhamar elfogyott s befűtött a tőnk, mely
Európa középosztályának három milliárdjába
került. De ezt a haute-finance előre tudhatta s
így lehetett elég alkalma baisse-ra spekulálni;
s ez lehetett a negyedik nyereség.

És most mindennek tetejébe Argentina min-
denestül el van adósodva a nagytőkének, úgy,

hogy akár a világ végéig sem képes magát ki-
váltani a zálogból; s ez az ötödik nyereség.

De ezen ötszörös nyereséget az egész ter-
melő Európa sanyli. Mert a hirtelen nagymeny-
nyiségben és eleinte igen olcsón termelt argen-
tinai buza igazán előzömlötte az európai pia-
czokat s az árak tetemes hanyatlását eredmé-
nyezte. Ez tehát a nagytőke első tulkapása az
agrár érdekekkel szemben.

Erre van mintegy reá szabva azon példát-
lan tarifa-rendszer, mely nagy távolságra ne-
vetséges olcsó áron szállít s az ekként kelet-
kező hiányt a kisebb mennyiségű és kisebb tá-
volságra szóló szállítmányokon veszi meg.

Ez ellen az első tulkapás ellen nincs más
mentség, mint a védekezés az »új kulturállamok«
ellen igazságos szállítási tarifa és ahol ez nem
elég, védvámok által, mert semmiképen sem
lehet megengedni, hogy az egész kulturvilágnak
legfontosabb tényezője, a termelő közönség anyagi
existenciájában a legnagyobb hullámzásoknak
legyen kitéve és folytonos bizonytalanságban
éljen csak azért, hogy néhány milliomos könnyü-
szerrel megduplázhassa millióit.

A nagytőke második tulkapása a tőzsde-
játék, melyet szerzőnk így jellemez: »Mi a gabo-
natőzsde? A tudomány erre azt feleli, hogy
azon hely, melyen a kínálat és kereslet talál-
kozik s a gabona árát meghatározza. Uraim!
Ez már régen nem igaz! A mai gabonatőzsde
játéktárlatok, melyekben a gabona mint betét
szerepel, — ugyanazon gabona, melyet a keresz-
ténység mint kenyeret megszentelt, s melyet a
földre dobni a jámbor szokás bűnnek tekint.

A tőzsdei határidőüzet az árak mestersé-
ges szabályozását a lezorítás alakjában gya-
korolja; s mint példát felhozunk egy oly üzletet,
melyet valóságban, természetben le is bonyoli-
tanak, amennyiben a termelő kötelezi magát
arra, hogy egy bizonyos napra, ezen nap árfoly-
am szerint, bizonyos mennyiségű terményt való-
sággal átad. A vevő pedig tesz róla, hogy a
meghatározott napon az árfolyam alacsony le-
gyen s így olcsón jusszon a szállítmányhoz.

Terménytőzsde.

Budapest, április 13.

B u z a tavaszra, bácskai	6.98
» tavaszra, északi	7.00
» szeptember-októberre, bácskai	6.74
» szept.-okt.-re északi	6.76
R o z s tavaszra, bácskai	6.48
R o z s tavaszra, északi	6.50
T e n g e r i június-júliusra, bácskai	0.—
» jun.-júl.-ra, északi	0.—
R e p c z e augusztus-szeptemberre, bácskai	10.45
» aug.-szept.re, északi	10.55

Bécs, április 13.

B u z a tiszai	7.45—7.70
» bányási	7.20—7.55
» bácskai	7.15—7.50
» szokványú őszre	7.11—7.13
» szokványú tavaszra	7.28—7.30
R o z s tiszavidéki	69.5—7.10
» szokványú őszre	6.77—6.79
» szokványú tavaszra	6.61—6.63
T e n g e r i magyar	5.70—7.00
Z a b, magyar kereskedelmi	4.50—4.52

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1896. április 13. án.

Magyar aranyjárdék 4%	122.—
Magyar koronajárdék	98.—
Magyar vasúti kölcsön aranyban 4 1/2%	123.75
Magyar vasúti kölcsön ezüstben 2 1/2%	101.25
Magyar keleti vasúti államkötvény 1876-ból	121.25
Magyar földterhermentesítési kötvény 4%	97.—
Italmérségi jog megváltási kötvény	100.30
Horvát-szlavon földterhermentesítési kötvény	97.—
Magyar nyerevény sorsjegy-kölcsön	159.—
Tiszaszabályozási és szegedi sorsjegy kölcsön	141.—
Oszták járdék papírban	101.—
Oszták járdék ezüstben	101.—
Oszták járdék aranyban	122.—
Oszták korona járdék	101.25
1860. oszták államsorsjegyek	147.—
Oszták magyar bankrészvény	984.—
Magyar hitelbank részvény	394.50
Oszták hitelintézet részvény	365.—
Oszták-magyar államvasúti részvény	353.50
20 fankos arany (Napoleonkor)	955.—
Német birodalmi márka	58.85
London vista	120.45
Páris vista	47.70
20 márkás arany	11.77

Felelős szerkesztő: SZABÓ LÁSZLÓ.

Lapunk számára hirdetések felvételnek.

SZENT LÁSZLÓ KÖNYVNYOMDA

Nagyvárad, Apáczá-utca 3. szám.

MŰVEK,
FOLYÓIRATOK,
HIRLAPOK,
FONALZATOK,
GAZDASÁGI
NYOMTATVÁNYOK,
EGYHÁZI,
KÖZSÉGI
ÉS EGYÉB
HIVATALOS
NYOMTATVÁNYOK,
KÖRLEVELEK,
LEVÉLBORÍTÉKOK,

ELVALLAL ÉS KÉSZÍT:
IZLÉSES KIVITELBEN

mindennemű

nyomdai munkákat

jutányos árak mellett.

Vidéki megrendelések gyorsan és pontosan eszközöltnék.

LEVÉLFEJEK,
SZÁMLÁK,
FALRAGASZOK,
BÁLI MEGRIVÓK,
TÁNCZRENDEK, ÉTLAPOK,
NAPTÁRAK,
PALACZKFELIRATOK,
NÉVJEGYEK,
GYÁSZLAPOK,
STB., A
NYOMDAI SZAKBA
VÁGÓ
NYOMTATVÁNYOK
KÉSZÍTÉSE.

PAPIR- és IRODASZEREK

* * * * * raktára. * * * * *

Kitűnő minőségű, cégünkkel ellátott aczéltollak.